

Aleg. 610

Sprawozdanie

Komisji przemysłowej w przedmiocie rozszerzenia ulg podatkowych dla zakładów przemysłowych.

Wysoki Sejmie!

Autonomiczne ulgi podatkowe dla przemysłu, stały się jednym z niewielu skutecznych środków polityki przemysłowej kraju. Nie mogąc zdobyć pomocy państwowej, ulg od ciężarów państwowych dla poparcia krajowego przemysłu, kraj chwycił się przed dwudziestu laty autonomicznego środka, zapewnienia przemysłowi ulg od wszystkich dodatków do podatków prócz państwowych, co stanowi połowę i więcej ciężaru podatkowego i osiągnął na tej drodze bardzo poważne rezultaty.

Nie odrazu jednak wyzyskał kraj i Sejm całą pełnię swojej kompetencji. W szeregu nowelistycznych zmian i uzupełnień rozszerza Sejm co kilka lat ustawę o ulgach podatkowych, idąc za wzorami ościennymi, za polityką krajów pracujących nad stworzeniem własnego przemysłu jak Węgry, Rumunia, kraje Bałkańskie, czyniąc własne doświadczenia.

Pewna nieśmiałość i skeptycyzm cechowały pierwsze kroki Sejmu. Idąc za inicjatywą publicystyczną i naukową z r. 1882 wniósł Wydział krajowy w r. 1886 projekt ustawy zapewniającej autonomiczne ulgi podatkowe nowo powstającym zakładom z gałęzi przemysłu w kraju nieistniejących oraz z gałęzi istniejących, ale niedostatecznie rozwiniętych.

Sejm przyjął tylko pierwszą połowę wniosku i ta połowa stała się ustawą z 20. stycznia 1886. Dopiero w r. 1889 na wniosek posła Rutowskiego i tow. Sejm rozciągnął ulgi podatkowe dla istniejących przedsiębiorstw, niedostatecznie rozwiniętych a mających w kraju warunki bytu, których długi szereg ustawa taksatywnie wyliczyła.

Już wtedy, w listopadzie 1889 Sejm idąc za głosem tego samego wnioskodawcy polecił Wydziałowi krajowemu przedłożenie projektu do ustaw w przedmiocie:

„a) Uwolnień dla nowo powstających spółek surowcowych, magazynowych i produkcyjnych, mających na celu rozwój przemysłu krajowego i zbytu krajowych wyrobów,

b) Uwolnień dla towarzystw akcyjnych“.

Ale dopiero ustawa krajowa z 11. kwietnia 1893 Nr. 21. dz. u. kr. rozszerzając szereg gałęzi przemysłu mających z ulg korzystać, zapewnia ulgi spółkom surowcowym, magazynowym, produkcyjnym na zasadzie ustawy z 1873 powstałym, — a ustawa z 17. kwietnia 1903 Nr. 52 rozszerzyła ulgi na spółki akcyjne oraz na przedsiębiorstwa wytwarzające siłę motoryczną.

Chociaż ostatnia zmiana ustawy datuje dopiero z r. 1903 okazała się jednak potrzeba dalszej reformy.

Taksatywnie wyliczenia gałęzi przemysłu istniejących okazało się zbyt ciążnym. W miarę czasu okazała się możliwość powołania do życia i rozwinięcia gałęzi

w których możliwość rozwoju nie było wiary, lub których znaczenie nie było od razu zrozumiane. Proces rozwojowy wysuwa na widownię gałęzie przemysłu wczoraj bez żadnego znaczenia, kołącą do Wydziału krajowego o ulgi przedsiębiorstwa nieprzewidziane w ustawie. Trzeba było idąc za literą ustawy odmawiać ulg, chociaż wszystko przemawiało za ich udzieleniem.

Dodać trzeba, że nowsza ustawa węgierska system taksatywnego wyliczania, który nam za wzór służył, zmieniła na wskazanie wielkich grup gałęzi przemysłowych, pozwalających władzy na szeroką interpretację, a rumuńska usunęła zupełnie wyliczanie.

Idąc za inicjatywą „centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego“ Sejm roku ubiegłego na wniosek Komisji przemysłowej polecił Wydziałowi krajowemu przedłożenie projektu ustawy rozszerzającej ulgi na „gałęzie przemysłu zasługujące na korzystanie z ulg a nie mogące z nich korzystać“.

Po zasięgnięciu opinii krajowej Komisji dla spraw przemysłowych Wydział krajowy przedkłada projekt ustawy na zasadach wskazanych w roku zeszłym przez Sejmową Komisję przemysłową, odbiegający nieco w szczegółach od referatu krajowej Komisji przemysłowej.

Zmiany, jakie projekt wprowadza odpowiadają powszechnie uczuwaną potrzebę, dają autonomicznej władzy krajowej możliwość dostosowania polityki podatkowo-przemysłowej do zmieniających się potrzeb, dają szeroką, dyskrecyjną możliwość czujnego śledzenia stosunków krajowych, przychodzenia rychłego w pomoc gdzie tylko okaże się potrzeba i gdzie władza krajowa dostrzeże warunki bytu i rozwoju dla danego przedsiębiorstwa z jakiegokolwiek gałęzi przemysłu. Ta ogólnie postawiona możliwość dawania ulg, jest też mocą odmawiania dyskrecyjnego gdzieby obiektywne lub subiektywne stosunki, poziom techniczny, czy brak solidnych podstaw, czy rozmiary przedsiębiorstwa, względ na inne sfery życia gospodarczego, na stosunki konkurencyjne nakazywały odmowę.

Oczywiście szafunek ulg podatkowych musi być wynikiem ścisłych dochodzeń i po wysłuchaniu ciała doradczego, krajowej Komisji przemysłowej.

Projekt ustawy nadaje jej moc wsteczną rozciągając prawo ubiegania się o ulgi także przedsiębiorstwom, które powstały pięć lat przed wejściem nowej ustawy, a nie będąc na liście dopuszczalnych do ulg przedsiębiorstw, z dobrodziejstw ustawy korzystać nie mogły.

Projekt ustawy rozszerza okres ulg z 10 lat na 15. Dłuższy okres ulg może stanowić niejako uzupełnienie za to, że krajowa ustawa nie może, jak węgierska lub rumuńska dać ulg od podatków państwowych. Komisja przemysłowa nie zamykała się przed uwagą, że możliwość dawania ulg dowolnie na rozmaity okres czasu, a n. p. do maksymalnej granicy lat 15, jednak przeważało zdanie, że stosunki przemysłowe kraju wymagają zapewnienia odrazu tej maksymalnej ulgi. Węgierska ustawa stoi na gruncie dowolnego udzielania ulg na rozmaite czasokresy, projekt austriackiej ustawy przemysłowej o ulgach podatkowych dla przemysłu przewidywał 12 letni okres.

Komisja przemysłowa zaleca przyjęcie projektu Wydziału krajowego z małymi zmianami. Zmiany i uzupełnienia drobne w §§. 3., 5. i 9. nie potrzebują osobnego motywowania.

Zmiany, które Komisja proponuje w §. 1. nie naruszają w niczem intencji projektu Wydziału krajowego, dają jednak ściślejsze określenie kryteriów, na których władza ma się opierać przy przyznawaniu ulg lub ich odmowie.

Nadto zapewnia projekt Komisji równość traktowania przedsiębiorstw używających większej liczby robotników, lub wprowadzających motory i maszyny robocze, zdolne podnieść produkcję, chociażby przytem liczba robotników miała zmaleć.

Ważną zmianą jest projektowana przez Komisję zmiana §. 6. Obowiązująca ustawa domaga się, by w wypadku, jeżeli istniejące przedsiębiorstwo przemysłowe zamienia się w Towarzystwo akcyjne, lub zostaje przejęte przez Towarzystwo akcyjne, ulgi były przyznane „jedynie pod warunkiem, jeżeli zakład przemysłowy zostanie podniesiony do najmniej podwójnej zdolności produkcyjnej“. Brzmienie to, w razie literalnej interpretacji, może narazić na odmowę znakomicie podniesione przedsiębiorstwa, co do których

jednak powiększenia do „najmniej podwójnej zdolności produkcyjnej“ wykazać nie można.

Komisya, uznając **niezmierną wagę** Towarzystw akcyjnych, z ich zdolnością werbowania większych środków finansowych, dla rozwoju większego i wielkiego przemysłu fabrycznego — proponuje zastąpienie brzmienia obowiązującego paragrafu w tym kierunku, ażeby zostawiono władzy autonomicznej więcej swobody w ocenianiu, czy przekształcone, istniejące przedsiębiorstwo w formę akcyjnego Towarzystwa zasługuje na ulgi podatkowe.

Zamiast więc „najmniej podwójnej zdolności produkcyjnej“ wystarczy już, jeżeli władza uzna, że zakład został:

„udoskonalony pod względem urządzeń technicznych i podniesiony do znacznie większej zdolności produkcyjnej“.

Zajmowała się też Komisya sprawą, czyby nie należało rozciągnąć ulg autonomicznych na przedsiębiorstwa nakładcze, prywatne, nie w formie spółek, które już z ulg korzystają, a które na całym świecie przyczyniają się znakomicie do utrzymania przy życiu przemysłu domowego i drobnego, organizując i biorąc na siebie troskę o zbyt, przychodząc w pomoc drobnym i domowym przemysłowcom przez udzielanie warsztatów, narzędzi, naczyń, materiałów, wzorów i t. p. Jak wiadomo jest to stadyum przejściowe, z którego zwykle z czasem wyradza się wielki przemysł. W okolicach o zorganizowanym nakładczo przemyśle domowym, na przygotowanym terenie robotniczym, powstaje często wielki przemysł.

Sprawozdawca proponował nowy paragraf ustawy tej treści jako paragraf 7.

§. 7.

„Ulgi podatkowe mogą być przyznane także przedsiębiorcom nakładczym, organizującym handlowo produkcję przemysłowców domowych i drobnych, jeśli wprowadzony w tę organizację kapitał nakładowy wynosi conajmniej 25.000 koron i jeśli przedsiębiorca co do warunków organizacji udzielania materiałów i zaliczek na produkcję, oraz wysokości i warunków wypłaty umówionego za pracę wynagrodzenia podda się kontroli Wydziału krajowego.“

Komisya uznając znaczenie organizacji przemysłu domowego i drobnego w formie przemysłu nakładczego, uważała jednak, że sprawa wymaga jeszcze badań i ogranicza się jeno do rezolucyi.

Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączony pod **A projekt ustawy**, oraz rezolucyę **B**:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby zbadał a ewentualnie przygotował na najbliższą sesyę sejmową projekt rozciągnięcia autonomicznych ulg podatkowych także na przedsiębiorstwa nakładcze, organizujące handlowo produkcję przemysłowców domowych i drobnych“.

Przewodniczący:

A. Lubomirski w. r.

Sprawozdawca:

Rutowski w. r.

U s t a w a

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o uwolnieniu zakładów przemysłowych, spółek surowcowych, magazynowych i produkcyjnych oraz akcyjnych Towarzystw przemysłowych od dodatków do podatków.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

§. 1.

Od wszelkich dodatków do podatków, z wyjątkiem państwowych, uwolnione będą wszelkie w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w ciągu lat 5 przed wejściem w życie niniejszej ustawy i w ciągu lat 15 po jej wejściu w życie — założone:

A) zakłady przemysłowe mające na celu wyrób przedmiotów w obrębie Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nie wyrabianych;

B) zakłady przemysłowe z gałęzi przemysłu w kraju istniejących:

1. jeżeli dana gałąź istniejącego w kraju przemysłu nie zaspakaja potrzeb konsumeyi krajowej, ma warunki powstania i rozwoju w kraju ze względu na surowy materiał, robotników lub siły motoryczne, a ze względu na rozmiary swego rozwoju warunki konkurencyjne potrzebuje pomocy kraju ażeby się mogła rozwinąć,

2. jeżeli będą urządzone według nowoczesnego stanu techniki,

3. jeżeli będą obliczone na większy przerób surowego materiału względnie półfabrykatu,

4. jeżeli będą zatrudniać większą liczbę robotników lub będą wyposażone w motory i maszyny robocze zdolne podnieść produkcję.

Wydział krajowy orzeka w każdym poszczególnym wypadku według własnego uznania, czy i o ile zachodzą wyszczególnione w ustępie B 1—4 warunki.

§. 2.

Zakłady przemysłowe już istniejące, jeżeli w ciągu 15 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy zaprowadzą udoskonalone urządzenia techniczne według wymagań nowoczesnego stanu techniki i rozszerzą przedsiębiorstwo tak, że będą zdolne

przerabiać większą ilość surowego materiału lub półfabrykatu i zatrudniać większą ilość robotników, oraz jeżeli według uznania Wydziału krajowego będą miały cechy określone pod 2, 3 i 4 w ustępie B §. 1. zostaną uwolnione od całej nadwyżki wszelkich dodatków do podatków, z wyjątkiem państwowych, jakaby przypadła do zapłaty wskutek powiększenia przedsiębiorstwa.

§. 3.

Uwolnione będą od wszelkich dodatków do podatków, z wyjątkiem państwowych, przedsiębiorstwa dla wytwarzania siły motorycznej i wynajmowania tejże przedsiębiorstwom przemysłowym, rękodzielniczym, rolniczym oraz gminom. W razie jeżeli wynajmowanie siły motorycznej jest połączone z dostarczaniem światła, uwolnienie od dodatków do podatków odnosi się jedynie do udziału przedsiębiorstwa w wynajmowaniu siły motorycznej.

§. 4.

Uwolnione będą od wszelkich dodatków do podatków, z wyjątkiem państwowych, następujące Spółki na podstawie ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 (Nr. 70. Dz. u. p.) zawiązane:

a) Spółki surowcowe, mające na celu nabywanie surowych materiałów lub półfabrykatów wyłącznie na użytek należących do Spółki rzemieślników i przemysłowców, którzy tych materiałów do swoich wyrobów potrzebują;

b) Spółki magazynowe, założone celem sprzedaży we wspólnym lokalu wyrobów przemysłowych wyłącznie tylko przez członków Spółki wyrabianych;

c) Spółki produkcyjne, których członkowie pracują we wspólnym warsztacie, używają wspólnych maszyn, tudzież takie, które członkom Spółki rozdają roboty do domu.

§. 5.

Uwolnione będą od wszelkich dodatków do podatków, z wyjątkiem państwowych, przedsiębiorstwa przemysłowe, zakładane i prowadzone przez Towarzystwa akcyjne w obrębie Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, które zostaną założone w przeciągu 15 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, jeżeli będą miały urzędową swą siedzibę w kraju, jeżeli ich wpłacony kapitał wynosić będzie najmniej 500.000 koron zatrudniać będą najmniej 60 robotników, a zakład swój przemysłowy urządzą odpowiednio do wymagań nowoczesnego stanu techniki.

Wrazie jednak, jeżeli akcyjne towarzystwo założy rafinerię spirytusu, browar, parowy młyn, tartak drzewny lub destylarnię nafty, kapitał zakładowy nie może być mniejszy od 1.000.000 koron.

Uwolnienie to nie odnosi się jednak do gorzell.

§. 6.

Wrazie gdyby jakiegokolwiek istniejące przedsiębiorstwo przemysłowe zmieniło się w Towarzystwo akcyjne, lub gdyby Towarzystwo akcyjne objęło istniejący zakład przemysłowy, przedsiębiorstwo to będzie uwolnione od wszelkich dodatków do podatków, z wyjątkiem państwowych, jeżeli zakład przemysłowy zostanie udoskonalony pod względem urządzeń technicznych i podniesiony do znacznie większej zdolności produkcyjnej. W żadnym razie kapitał akcyjny nie może być niższy od przewidzianego w §. 5.

§. 7.

Wszelkie powyżej w §§. 1—6 przyznane uwolnienia od dodatków do podatków będą obowiązywać **na przeciąg 15 lat**, licząc od początku tego kwartału, w którym podanie o uwolnienie wniesionem zostało. Gdyby jednak w ciągu tego 15-letniego okresu zakład przemysłowy, Spółka lub Towarzystwo akcyjne utraciło warunki w §§. 1—6 niniejszej ustawy określone, od których zawisłem jest uwolnienie od dodatków, natenczas Wydział krajowy może cofnąć udzielone uwolnienie na resztę 15-letniego okresu.

§. 8.

O zastosowaniu niniejszej ustawy do zakładów przemysłowych, Spółek i Towarzystw akcyjnych orzeka w każdym poszczególnym wypadku Wydział krajowy i ogłasza swoją uchwałę w gazecie urzędowej.

§. 9.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia, a równocześnie traci moc obowiązującą ustawa z d. 17. kwietnia 1903 (Nr. 52 Dz. ust. i rozp. kraj.).

Wszakże uwolnienia, które na podstawie **ustawy z 11. kwietnia 1893 Nr. 21. Dz. u. kr. oraz na podstawie** ustawy z dnia 17. kwietnia 1903 Nr. 52 Dz. ust. i rozp. kraj. orzeczone zostały, zachowują w całości swoją moc obowiązującą, a nawet mogą być rozszerzone na lat 15, jeżeli Wydział krajowy uzna dane przedsiębiorstwo jako zasługujące na to rozszerzenie po myśli postanowień §. 1. ust. B.

Rozszerzenie to uwolnień na lat 15 może być wreszcie przyznane i takim przedsiębiorstwom, które w ciągu ostatniego roku poprzedzającego wejście w życie niniejszej ustawy z ulg dopiero korzystać przestały, a według uznania Wydziału krajowego na rozszerzenie to po myśli §. 1. ust. B. zasługują.

W każdym razie uwolnienie zakładu lub jego części (§. 2.) nie może trwać dłużej niż lat 15.

§. 10.

Wykonanie tej ustawy polecam Moim Ministrom skarbu i spraw wewnętrznych.

Wykaz

**przedsiębiorstw przemysłowych, uwolnionych od dodatków autonomijcznych
w latach 1901, 1902, 1903, 1904, 1905.**

Liczba porządk.	Rok	Nazwa przedsiębiorstwa	Czas umorzenia
1	1901	Fabryka dachówek i rur drenowych „Konstancya“ Eustachego ks. Sanguszki w Tarnowie.	od $\frac{1}{1}$ 1901 do $\frac{31}{12}$ 1910
2	1901	Towarzystwo stolarzy w Kalwaryi (Stow. z ogr. poręką)	od $\frac{1}{1}$ 1902 do $\frac{31}{12}$ 1911
3	1901	Fabryka papieru Weisera w Sasowie	od $\frac{1}{10}$ 1901 do $\frac{30}{9}$ 1911
4	1901	Fabryka kartonaży w Diatkowcach Al. Misiewiczza	od $\frac{1}{10}$ 1901 do $\frac{30}{9}$ 1911
5	1902	Tow. dla wyrobów koszykarskich w Wiązownicy	od $\frac{1}{1}$ 1902 do $\frac{31}{12}$ 1911
6	1902	Pierwsza krajowa fabryka impregnowania drzewa w Trzebini, Edward hr. Mycielski i Ska	od $\frac{1}{1}$ 1902 do $\frac{31}{12}$ 1911
7	1902	Płaszowska fabryka dachówek i drenów (Stow. z ogr. por.)	od $\frac{1}{7}$ 1903 do $\frac{30}{6}$ 1912
8	1902	Fabryka cementu portlandzkiego Bernard Liban i Spka we Woli Duchackiej	od $\frac{1}{7}$ 1902 do $\frac{30}{6}$ 1912
9	1902	Fabryka cykoryi Weltmayer i Spka w Tarnowie	od $\frac{1}{7}$ 1902 do $\frac{30}{6}$ 1912
10	1902	Tow. akcyjne żywieckiej fabryki papieru w Zabłociu	od $\frac{1}{4}$ 1902 do $\frac{31}{3}$ 1912
11	1902	Huta szkła Kupfer i Glaser w Tarnowie	od $\frac{1}{10}$ 1902 do $\frac{30}{9}$ 1912
12	1902	Fabryka drutu i gwoździ drucianych w Podgórzu, własność Stowarzyszenia przemysł. dla wyrobów żelaznych i drucianych w Krakowie	od $\frac{1}{10}$ 1902 do $\frac{30}{9}$ 1912
13	1902	Fabryka W. Niemojowskiego dla wyrobu kopert, koronek papierowych. biletów wizytowych (adjust. pap. listow.)	od $\frac{1}{1}$ 1903 do $\frac{31}{12}$ 1912
14	1902	Związek handlowo-przemysłowy katolickich krawców w Krakowie	od $\frac{1}{10}$ 1902 do $\frac{30}{9}$ 1912
15	1902	Fabryka świec parafinowych i stearynowych Wilhelma Izaaka i Noego Sameta w Tarnowie	od $\frac{1}{7}$ 1902 do $\frac{30}{6}$ 1912
16	1902	Pierwsza galicyjska fabryka ram i listew oraz obrabiania drzewa Dr. Rościsława Piątkiewiczza i L. Sommersteina w Tarnopolu	od $\frac{1}{4}$ 1902 do $\frac{31}{3}$ 1912
17	1903	Cegielnia parowa i fabryka wyrobów glinianych „Karol“ Maryi Klobasa-Zręckiej i hr. Grabowskiego w Polance ad Krosno	od $\frac{1}{1}$ 1903 do $\frac{31}{12}$ 1912
18	1903	Filia krakowskiego Związku handl. i przem. katolickich krawców we Lwowie	od $\frac{1}{1}$ 1903 do $\frac{31}{12}$ 1912
19	1903	Pierwsza gal. fabryka śrub, mutrów i nitów w Oświęcimiu	od $\frac{1}{1}$ 1903 do $\frac{31}{12}$ 1912
20	1903	Pierw. gal. Tow. akcyjne dla przemysłu chemicznego we Lwowie	od $\frac{1}{7}$ 1902 do $\frac{30}{6}$ 1912

Liczba porządk.	Rok uwolnienia	Nazwa przedsiębiorstwa
21	1903	Fabryka siatek drucianych, mebli żelaznych, ornamentów kutych Józefa Goreckiego w Krakowie.
22	1903	Krakowski zakład witrażów, oszkleń artystycznych i wytrawiania na szkło prof. Ekielskiego w Krakowie.
23	1903	Fabryka drzewnika i papy drzewnej Ferdynanda Jakobowicza w Rajczy.
24	1903	Fabryka albuminu i konserw z jaj w Podwołoczyskach, Maurycego Langenrocka.
25	1904	Fabryka tkacka w Lipniku, Teodora Pollaka.
26	1904	Towarzystwo kowali w Sułkowicach (Stow. z ogr. por.)
27	1904	Fabryka zegarków A. H. Zippera we Lwowie.
28	1904	Mleczarnia parowa Towarzystwa handlowego w Dębicy.
29	1904	Fabryka pokostów i farb Henryka Blumenfelda we Lwowie.

W roku 1905 **przyrzeczone** uwolnić od dodatków autonomicznych:

1. Fabrykę armatur i pomp H. Rudolphiego i Spółki w Trzebini, oraz
2. Galicyjskie Towarzystwo akcyjne naftowe „Galicya“ w Drohobyczu, po załatwieniu niektórych formalności.